

"СВОБОДА" (LIBERTY)
Published three times a week: Tuesday, Thursday and Sunday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Established 1893.

JOSEPH STEKLEWICZ, editor
Jersey City, N. J.
ANDREW SAWKA, manager
Jersey City, N. J.

Entered as second-class matter March 29, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

SUBSCRIPTION:
United States: \$2.50 per 6 months, \$4.50 per 12 months, \$7.00 per 18 months.
Foreign: \$3.00 per 6 months, \$5.50 per 12 months, \$8.00 per 18 months.
Single copy 5 cents.

ADVERTISING:
First page: \$1.00 per 100 words.
Second page: \$0.75 per 100 words.
Third page: \$0.50 per 100 words.
Fourth page: \$0.35 per 100 words.
Fifth page: \$0.25 per 100 words.
Sixth page: \$0.15 per 100 words.
Seventh page: \$0.10 per 100 words.
Eighth page: \$0.05 per 100 words.
Ninth page: \$0.03 per 100 words.
Tenth page: \$0.02 per 100 words.

ADVERTISING:
First page: \$1.00 per 100 words.
Second page: \$0.75 per 100 words.
Third page: \$0.50 per 100 words.
Fourth page: \$0.35 per 100 words.
Fifth page: \$0.25 per 100 words.
Sixth page: \$0.15 per 100 words.
Seventh page: \$0.10 per 100 words.
Eighth page: \$0.05 per 100 words.
Ninth page: \$0.03 per 100 words.
Tenth page: \$0.02 per 100 words.

ADVERTISING:
First page: \$1.00 per 100 words.
Second page: \$0.75 per 100 words.
Third page: \$0.50 per 100 words.
Fourth page: \$0.35 per 100 words.
Fifth page: \$0.25 per 100 words.
Sixth page: \$0.15 per 100 words.
Seventh page: \$0.10 per 100 words.
Eighth page: \$0.05 per 100 words.
Ninth page: \$0.03 per 100 words.
Tenth page: \$0.02 per 100 words.

Добродійство для старих членів У. Н. Союзу.

Із заведення реформи в У. Н. Союзі, окремим актом, потреба об'єднати політичних членів, котрі хотіли платити свої місячні нарахунки до тих хвилок, коли вступили до організації, а не від того часу, коли нова реформа вступила в дію. З того приводу було на початку двох років, бо деякі члени не могли зрозуміти вимоги аксекураційного закону, не могли зрозуміти, що на кожну виставку посли У. Н. Союзу мусили мати в посмертний фонд відповідну квоту, забезпечуючи посмертну належність до початку членства. Згодом усіх нарікав припинили, бо людям стало ясно, що з законом до боротьби не станеш.

Серед того минув один рік і екзективна У. Н. Союзу мусила допитим власним представителем фінансовий стан своєї організації. Показалося, що в квітні У. Н. Союзу є, доволі грошей на покриття своїх зобов'язань супроти своїх членів і що до початку суми перевищували вимоги закону зобов'язань. Головні урядовці У. Н. Союзу поставили той допитим власним питанням, чи не можна би тим членам, які мали об'єднати свої подати (так звані "ліній"), стягнути частину того об'єднання. Власти на це відповіли, що в жовтні уряд переніс зраз відповісти ухвалу, на підставі котрої зменшено об'єднання поліції о 25 процент, себто о четвертину до початку членства. Це сталося — як відомо — минулого року.

І знову минув один адміністративний рік в доповіді У. Н. Союзу. Знов треба було стати перед тим питанням з відповідей рахунок і знов показалося, що фінансовий стан нашої організації є надзвичайно відносною. І знов члени екзективи, на президенті припрошені до головного уряду з річного засідання, вислали від власних доповідей на відписки з кожної об'єднаної поліції членів У. Н. Союзу 50 процент, себто половину остального

доку, а формально ухвалу в тім справі переведено на засіданні екзективного комітету і контрольного комітету, дня 24 червня. 6. р.

Тепер стоїть справа так, що на кожній об'єднаній поліції членів нашої організації лишається як лише четвертина первісного доходу, а це, на жаль, що за рік зникне і ся частина доходу, а тоді старі члени У. Н. Союзу будуть мати право до повної своєї посмертності.

Тих 50 процент, які тепер відписують ся з об'єднаних грошей членів, вносять до суми 14 тисяч доларів і ту суму члени відписують — можна сказати — в дарунок, бо вони, згодуючи ся на початку реформи У. Н. Союзу на об'єднання своїх поліс, не наділяли ся на сей дарунок. Коли тепер до ("ліній") кождо старого члена зменшили ся о третину частини, то се треба зазначити мудрий і совісний господарстві в У. Н. Союзі. Тепер уже буде майже кождому ясно, що урядники нашої організації, переводячи на жадані власні реформи в У. Н. Союзі, не мали на приміти аксекураційних інтересів членів, які забавляють, але зливають добро членів — добро цілої організації.

Старі члени У. Н. Союзу, котрі за короткий час побачили ся майже усього добу з своїх поліс, будуть з того вдячні, але се доводиться їм повинні показати перед світом. Вони, які найстаріші члени нашої організації, які її основи і доводили її урядники, повинні ухвалити всього свого вихину і цілої сили своїх поліс, щоб їх шпиги організації, їх рідна дитина, розвивала ся і росла як найкраще і найбільшій шпиги. Ми, щиро, що вони, діставши від своєї організації такій дарунок, якого не сподівали ся, віддати їй і її подбати, щоб вона згуртувала в собі весь український загаль в Америці і стала ся такою силою, яка буде славою нашої Вітчизни, а пострахом ворогів українства.

Як розуміє се робітник, а як „Народна Воля“.

(Надійшло стаття).

В числі 43-тх „Свободи“ вміщується стаття проф. Мих. Грушевського п. з. „Життя сім'ї народу“.

В одній відсутній сеї статті проф. Грушевський згадує про Маркса.

Зю згадку про Маркса підіймає червона редакція „Народної Воли“ (ч. 48) і способом згадки академіка Омеляка старість ся підучити своїх читачів, хто то такий Маркс. Вона випускає одну четверту частину речення зі статті Грушевського і на підставі того кусника речення хоче полемізувати зі „Свободою“.

Хто-ж се — питається в „Народній Волі“ — той Маркс, про котрого каже проф. Грушевський, що перед ним хитав чоло найкультуристий чоловік?

Хто-ж се той Маркс, котрого проф. Грушевський в статті, передуючій „Свободі“, ставить на рівні з найбільшим поетом Англії, з творцем найбільшої великої американської республіки?

Хто-ж се той Маркс, котрого проф. Грушевський в дальшій своїй статті, присвоєної собі „Свободою“, називає „шукачем справедливості і правди“, котрого виділяв же „світловим велителем“?

Я ждав на відповідь „Свободи“, але відповіди прийшли до заключення, що редакція „Свободи“ певно не буде відповідати на сі запити згадки академіка Омеляка, бо сі запити такі дурні, які і самі Омеляки і так глумливо підхоплюють, що редакція „Свободи“ не лиць на них відповідати.

Щоб статті проф. Грушевського не розуміли люди, які редагують „Народну Волю“, то се ж справді диво природи. Диво природи се, коли чоловік пише 4-хвилову статтю про се, чи має ся писати „д. к.“ чи „д. і. к.“. Дивом природи се, коли редактор „Робітників“ розуміє слово „Асоційований Пресс“ як „Соціалістична Пресс“, дивом природи се, що редактори „Народної Воли“ не розуміють статті проф. Грушевського.

Чи може хтось не вірити, що редактор „Народної Воли“ і згаданий академік Омеляк не розуміють статті проф. Грушевського? Коли не вірити, то прошу даскаво переконатися ся:

послати гроші до старого краю, сей паражет ся на страту тих грошей, а також на кару з боку туземних властей. При нагоді пригадуємо, що всієї пошлї (гроші, листи, одягу і т. п.) до тих українських земель, які се тепер

„Народна Воля“ каже, що проф. Грушевський у своїй статті назвав Маркса „шукачем справедливості і правди“.

Тепер ми переконані се, чи воно справді так се. Возьмим 43-тє число „Свободи“ і читаймо статтю проф. Грушевського. В одній відсутній проф. Грушевський пише:

Чоловік, який би він веріх культури не досягав, буде хитав чоло перед Дантом і Шекспіром, Вашингтоном і Марксом, але він (той чоловік) не поуче нікого до них (той близькості, яку чую чоловік свійдою своєї української національної приналежності, української національної традиції до тих сіх шукачів справедливості і правди, котрі пройшли крізь великі глумлення, минаючи чепурні сези, і серед тихого шумоту природних верб думали важку думу про долю свого краю і свого народу. Не поуче він (свійдою України) до них (до Данта і Шекспіра, Вашингтона і Маркса) той близькості, яку чую до тих великих і малих борців за волю і поступу свого народу, малих і великих творців української культури, українського слова, української свідомості. Не поуче чоловік такої близькості до світових велитин, яку чую се, що звязали себе з долею українського народу, з долею України і віддали свої сили, свою працю і будучину.

Повісті слова навіть я розумію; се, робітників-Українці. Я схилив своє чоло перед всім велитим думу, але я не відчуваю той близькості до них, яку я чую до Шевченка, Котляревського, Драгоманова, Франка, Гринченка, Павлика, Федьковича, Пашкевича і других „сіх шукачів справедливості і правди, котрі пройшли крізь великі глумлення, минаючи чепурні сези, і серед тихого шумоту природних верб думали важку думу про долю свого краю і свого народу“.

І (і кожний свійдою України) чую до Шевченка більше горячу любов ніж до Данта, бо Шевченко звязав себе з долею українського народу, з долею України і віддав свої сили і всю свою працю і будучину.

Всіх ми повинні шанувати, але своїх мусимо любити!

Українські робітники
в Нью-Йорку.

під Росією (кілька новітх сіхдої Галичини і ціла Буковина), можна послати без ніякої перешкоди. Такаро можна безпечно слати гроші, листи і книжки тим чоловіком, котрі є в Росії або в інших державах альянтів.

AD ASTRA.

Огня, огня святого в нас нема,
Щоб ясним сонцем запалав між нами,
І в нас ще віс холодом зима,
І думи в нас є ще повніт снами.
І в нас нема огненного стопа,
Щоб в нас усіх, щоб всім світлим в дорозі,
І ми не карні полили, як — тоша,
Що в нас швидко і гине на морозі.

Чи з нас коли що скаже: ми сильні!
О ні! Не вірши ми у власні сили,
По флях моря ми пливем в човні,
І все тули, куди вже раніше плали.

Поставте стопа, огня святого палі,
Нових доріг, нових шляхів шукайте!
І в зминий край дорозу застеліте
Весняним шайфом, Воєнн тут? — Чекайте.
Ударте в дзвін і випаліть з гармат,
І смяло палестіть в гору прапори,
Ставайте в карний ряд, як з братом брата,
До волі йти, куди зустріч сонцю, в гори.

Николай Віконський.

Вісті з Волині.

Перед війною волинським-волинським повіт числив около 400.000 населення, з чого 70% припадало на Українців, 11% на Польців, а решта на Москалів, Німців, Жидів, Чехів і т. п. Евакуація населення, яку літом 1915 року переправили російські власті, засадно зміншила сі відносини. Около дві треті частини населення опустіло-воїт, поділяється на схід. Найбільше емігрували У-Українці.

Весною 1916 року, на кілька місяців перед російською евакуацією (в червні), німецькі колоністи зі східної частини повіту (округ Кислів-Заторч) почали громадою опустити колонії, в котрих мешкали по кілька тисяч жителів, і відіслали до Німеччини. Сей рух був так сильний, що серед тамоного населення виникла перешкода і команда ІВ. армії з кінемарта віддала розпорядження, забороняюче дальшу еміграцію.

Друга подібна еміграція повторилась знову в червні і липні і тоді з Волині емігрувало майже все німецьке населення, так, що ніні остали ся там лише малі дитини.

Господарські відносини, пануючі по селях, се страшно. По російській евакуації, а також по осінніх і зимових революційних останко дуже мало коліт і худоби. Статистика подає, що на 16.400 моргів поліс в 1915—1916 році засіли осібною ліпне 323 морги, причім одні кін припадали на 51 моргів. Ніні се такі села, де з заведін кількох коліт. Богато селян не управляють своїм рілі, бо не мають чини.

В найгіршій положенню находит ся населення евакуоване з фронту. Люди виласовано звичайно в протугу кількох годин і вони могли забрати зі собою лише найважливіші річі. Тепер вони опинили ся серед тяжких відносин.

Торговля, яка находила ся в життєвих руках, устала цілком. Ліпне нечисленні купці торгують колоніальними товарами, причім спекуляція на таких товарах, як сіль, нафта, цукор, доходи, головню зливом, до казачих ціл. За фунт солі плачено в надолісті 1916 року 80 копійок, за фунт цукру від 80 до 120 копійок, кварта нафта від 40 до 50 копійок. Ніні сі відносини в значній мірі змінили ся.

Політич розвинути тут сильну агітацію. Почали закладати школи, читачим тим доказати, що Волинь є чисто польським провінцією. Тимчасом на заклад станах ім. Загальна Українська Рада, яка вивела там своїх відоручників і учительів в цілі розбудови там українського національного життя. Українська Воєна Управа вивела там своїх відоручників організувати молодіж до Українських Стрільців.

Брак відповідної поточної організації (се потім лише етапний, недостатній для цивільних людей) стає перешкодою до розширюванню преси.

ЛИСТИ ЗІ СТАРОГО КРАЮ.

І.
(Писав мамо до свого сина Гната Процишина, який дивив ся попереду з Батьком, котро поробив в Галицькій Мисі).

Нижбірок новий (пов. Гусятин).
1. січня 1917.

Мій дорогий Сину!

Витяго Тебе славахи: Христос ся раждає! — але моє серце з жалю умилося. Я нас годувала, з нами бідувала, а тепер на старість сама ся остала. Три пішли на воїну, четвертий в Канаду, а ти, стара мамо, давай собі раду. Я кождо твій плачу, не мож раді дати. Дитинки, деж за вашою-матюлою шукати? Чи в широкім полі, чи в широкій Дунаї, чи в темнім лісі, що я то не знаю? Соловий надлетів, сумноське опіває, ой вже, стара мамо, ший твій спочиває. Трапила гріхата в саму головицю, віддав Богу духа, спирається з родиною-ков. Вилало десять тисяч пестів і чепири, деж його шукати, де його мати-ла? Ой вже третій роком тяжкий мінає, не одна жінка яко мужа не має.

Бідні діти плачуть, що тата не мають. А хтос нам засіє, як прийде весна, а хтос нам висосить, як прийде жнива, а хтос нас одичає, як прийде зима! — Ой, Боже, Боже, а тата нема. А в неділю рано ще сонце не сходить, як козак з нагайкою поїдз-жінка ходити. Одних виганяють до ліса рубати, других з ризиками та шпайні копати.

Дорогий Сину!

Ми Богу дякувати всім здорові. В селі дуже змилося ся. Одні номірали, а другі пішли на війну, а діти-спиротки пожели людей ходити. Оттан, хто пішов з краю, то той розізнає нас, хто лишив ся в краю — слось проливає... Щоб я не дожила бодай того, аби з нас ще хоч одного діждала ся поба-чати. Будь здоров! — Мама.

II.

(Писав Григорій Катунька, похований в Росії, до свого брата Івана в Польщі).

Мамгуг, 4. надоліста 1916.

Дорогий Брате!

Твій лист я одержав і дуже сердеч-но тобі за нього дякую. Я дістав ся до нової 22. дятини 1915 року зид Перемішки.

Тут коло нас велика біда. Щоб то бісати про холод і голод, то треба би списати кілька аркушів паперу. На війні то кулі падали на нас як град, але я шось відістає ся з того граду живим.

Допошу тобі, Брате, що тут, де я тепер перебуваю, то чиста пустина. Везде ліс, степи такі, що як сьвіт стоїть, то тут невиди ніхто на землі не робив. Везде болота, дерби, озера.

Я роблю тепер чини згаданий. Листи з дому дістаю. Від аборів. Не забувайте про бідного невольника, бо Ви на війні збоїли і Вам добре — не так, як там тут...!

Здоровлю всіх, Григорій Катунька.

Думка.

Сумно, хмарно по долині,
Пожовк лист на деревині,
Почутилі білі цвітці,
Видітали пташки в світи.

Вилета на дів, подивило ся,
Мов береза похилила ся,
Почутилі білі цвітці,
Видітали пташки в світи.

Нема батька, пішов бити ся,
А матиновка смутить ся,
Брати й сестри се маленькі,
А вже всі такі біленькі.

Се є шойбі в думці бачи,
Серце шемить, очі плачуть;
Мені тяжко на чужині,
О що дієш на Вкраїні?..

Зорянка Кузьмук.

Шкода, 122, 17. надоліста 1917.

Конного дня

ТРЕБА ПРИСЛУДОВАТИ НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ УКРАЇНСЬКИХ ЧАСОПИСІВ. БО ЧАСОПИСЬ СЕ ДУХОВИЙ КОРМ. ТОМУ НЕХАЙ КОЖДИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПРИДНАЄ НИНІ ХОЧ ОДНОГО НОВОГО ПЕРЕДПЛАТНИКА „Свободи“.

„Свобода“ коштує:

НА РІК	\$2.50	В місті Америкі і в графстві:	\$3.25	Гроші і замовлення треба слати на адресу:
НА ПІВ РОКУ	\$1.25	ПІСНО	\$1.75	„СВОБОДА“
НА 3 МІСЯЦІ	\$0.60	НА ЧЕТВЕРТ РОКУ	\$1.00	83 Grand St., Jersey City, N. J.

I.

патріотичні, тому сподіємося, що всі ці місця України пойдуть на користь її громадян, представлено "Пан Шукhareвич", сповіщаючи тим самим свій патріотичний обов'язок, так як часта чистого доходу призначена на річ червоного хреста.

● Говоріть, як особисто, без пачкою на з'їху. Можете говорити по українськи.

Лічниця створена щодня від 10-01 р

до 5-го попел., а в неділі від 10-го рано до 1-го в пол.